

ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง การจัดตั้งสหกรณ์นักเรียนขนาดย่อมเพื่อผลิตสินค้าชุมชน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง ผลิตภัณฑ์ชุมชน บนวิถีพอเพียง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง นักรูธุรกิจรุ่นเยาว์ (๒)
รายวิชา สังคมศึกษา รหัสวิชา ส ๒๒๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

การจัดตั้งสหกรณ์สามารถถอดบทเรียนจากการจัดตั้งสหกรณ์นักเรียนตามแนวทางการจัดตั้งสหกรณ์นักเรียนตามพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ขั้นตอนการจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ประกอบด้วย

๑. การสำรวจข้อมูลความพร้อมด้านบุคลากร เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ นักเรียนที่จะเป็นสมาชิก ความร่วมมือของครู ผู้ปกครอง แหล่งสินค้า

ที่มา: https://www.cad.go.th/ewt_news.php?nid=34659

๒. แต่งตั้งคณะทำงานโครงการกิจกรรมสหกรณ์ โดยผู้บริหารโรงเรียนแต่งตั้งนักเรียนที่เป็นสมาชิกและได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นกรรมการดำเนินการ ตัวแทนครูเป็นที่ปรึกษา ตัวแทนกรรมการศึกษาเป็นที่ปรึกษา ผู้สนใจท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา สมาชิกที่คณะกรรมการคัดเลือกให้เป็นผู้จัดการ

๓. ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อพิจารณากำหนดนโยบาย รูปแบบการจัดการ ตัวบุคคลรับผิดชอบ การควบคุมการเงิน

๔. เตรียมดำเนินงาน ด้านสถานที่ อุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์ เวลาบริการ การจัดทำบัญชี

ขั้นตอนกำหนดให้แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์

๑. การประชุมใหญ่ของสมาชิกหรือผู้แทน เพื่อวินิจฉัยทุกปัญหาและรับทราบผลการดำเนินงาน

๒. สมาชิกสหกรณ์ เข้าร่วมประชุม เลือกตัวแทน ถือหุ่น ทำธุรกิจกับสหกรณ์ หาความรู้เพื่อพัฒนาสหกรณ์ แนะนำงานสหกรณ์ต่อผู้อื่น

๓. คณะกรรมการดำเนินการ ดำเนินการรับสมาชิก ควบคุมการดำเนินงาน กำหนดนโยบาย ดำเนินการด้านเจ้าหน้าที่สหกรณ์ กำหนดระเบียบ

๔. ผู้จัดการ เสนอแนะการวางนโยบาย ปฏิบัติงานให้บริการ ส่งเสริมสมาชิกใช้บริการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสหกรณ์กับภายนอก รายงานผลงาน

๕. ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำปรึกษาแก่สมาชิก คณะกรรมการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่

๖. ผู้ตรวจสอบกิจการ ตรวจสอบกิจการทั้งปวงของสหกรณ์

๗. ฝ่ายเงินทุน จัดให้มีการออม พิจารณาให้สินเชื่อแก่ฝ่ายผลิตและร้านค้า

๘. ฝ่ายร้านค้า จัดหาสินค้าที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย รวบรวมผลผลิตของสมาชิกจำหน่าย

๙. ฝ่ายส่งเสริมการผลิต ส่งเสริมการผลิต ให้ความรู้

๑๐. ฝ่ายการเงินและบัญชี เบิกจ่าย จัดทำเอกสาร ทะเบียนสมาชิก ทะเบียนหุ้น จัดทำบัญชี งบดุล งบกำไรขาดทุน

แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระบบของสหกรณ์นักเรียน

การจัดการธุรกิจสหกรณ์

หลังจากการรวมคนโดยคัดคนที่เหมาะสม รวมเงินทุน จัดโครงสร้างภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วจึงนำมาสู่ภาคปฏิบัติการลงมือดำเนินงานที่เรียกว่าวิธีการสหกรณ์ซึ่งหมายถึง กิจการอันเป็นธุรกิจของสหกรณ์

การจัดการธุรกิจสหกรณ์บนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต้องยึดตามความหมายของปรัชญาที่ให้มีความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันตัวเอง ด้วยเงื่อนไขการมีความรู้ความรอบคอบ ความมีคุณธรรม การจัดการธุรกิจสหกรณ์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงหมายถึงการทำให้สหกรณ์ มีธุรกิจที่เหมาะสม ชับเคลื่อนองค์กรอย่างมั่นคงโดยสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลงสู่การจัดการธุรกิจสหกรณ์ในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การสำรวจข้อมูลสมาชิก

ขั้นตอนนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินธุรกิจโดยสหกรณ์ต้องมีฐานข้อมูลของมวลสมาชิกทุกคน เพื่อรู้สภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ สิ่งแวดล้อมซึ่งโดยปกติจะได้มาจากใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยมุ่งเน้นดำเนินกิจการพัฒนา ให้การศึกษาอบรม ปลูกฝังคุณธรรมเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ ๒ การสำรวจความต้องการร่วมธุรกิจ

ขั้นตอนนี้เป็นการวางแผนธุรกิจโดยวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในแต่ละธุรกิจจากข้อมูลพื้นที่การผลิต ประเภทผลผลิต ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ปริมาณผลผลิตผล เป็นข้อมูลที่ควรได้ตั้งแต่ต้นปีฤดูกาลผลิต เพื่อใช้ในการแนะนำการผลิต ให้พอประมาณ มีภูมิคุ้มกัน ยกตัวอย่างเช่น การผลิตทางการเกษตรควรแนะนำให้ทำการเกษตรหลายประเภท ทั้งปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทัศนกรรม อันจะสามารถป้องกันปริมาณผลผลิตมากเกินไป ความต้องการตลาด สามารถส่งเสริมการผลิตที่ตลาดต้องการ รวมไปถึงการเพิ่มมูลค่าผลผลิต หรือส่งเสริมการค้าเนินชีวิตให้อยู่ได้แม้ประสบปัญหาหาคาผลผลิตตกต่ำด้วยการนำผลผลิตมาอุปโภค บริโภคเอง สภาพปัญหาประการหนึ่งของผู้ผลิตคือลงมือผลิตพืชหรือสัตว์ชนิดเดียวกันด้วยความคุ้นเคย เคยชิน หรือเพื่อหวังร่ำรวย ขั้นตอนนี้จึงนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้อย่างได้ผลให้ดำเนินการผลิตอย่างมีเหตุมีผล อีกประการหนึ่งคือ ความรอบรู้ ยกตัวอย่างความต้องการของผู้บริโภคปัจจุบันต้องการความปลอดภัย ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สหกรณ์สามารถจัดการสนองความต้องการลูกค้าได้โดยการให้คำแนะนำการผลิต การส่งเสริมการผลิต การปฏิบัติการผลิตที่ดี

ขั้นตอนที่ ๓ ทำความเข้าใจการร่วมธุรกิจ

เป็นการอธิบายกระบวนการธุรกิจให้มวลสมาชิกู้และเข้าใจ ขั้นตอนนี้ใช้หลักปรัชญาบนเงื่อนไข ความรอบรู้ ระมัดระวัง เพราะสหกรณ์เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนต้องรู้ ต้องเข้าใจในสิ่งที่ตนเองเกี่ยวข้อง เมื่อรู้แล้วจะนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะร่วมธุรกิจหรือไม่ สอดคล้องกับหลักความสมัครใจอันเป็นหลักการสหกรณ์ ข้อที่ ๑ ความรู้ในการร่วมกิจการนี้ สร้างความสะดวก ความคล่องตัวให้กับการจัดการธุรกิจของสหกรณ์ หรือสหกรณ์ดำเนินธุรกิจรวมซื้อด้วยการส่งสินค้าถึงกลุ่มสมาชิกเดือนละ ๑ ครั้ง สมาชิกจะได้วางแผนส่งสินค้าให้เพียงพอต่อการใช้อุปโภคบริโภคใน ๑ เดือน เป็นต้นขั้นตอนนี้สหกรณ์สามารถสื่อสารด้วยรูปแบบต่าง ๆ สู่มวลสมาชิกโดยควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง คือรับฟังและชี้แจงเงื่อนไขปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดให้มีความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง ในการตัดสินใจนั้น สอดคล้องกับหลักการสหกรณ์ข้อ ๕ ว่าด้วยการศึกษา อบรมข้อมูลข่าวสาร การจัดการสหกรณ์จึงควรนำมาใช้ตั้งแต่ในระดับสมาชิก จนถึงบุคลากรอื่น ๆ ทุกฝ่าย

ขั้นตอนที่ ๔ ดำเนินธุรกิจ

เมื่อมีข้อมูลพร้อมขั้นตอนนี้สหกรณ์จึงตัดสินใจดำเนินธุรกิจบริการสมาชิกตามความเหมาะสมพอประมาณ มีเหตุมีผล ให้สมาชิกมีความมั่นคง เข้มแข็ง ใครควรได้รับบริการธุรกิจใด ปริมาณเท่าใด ระยะเวลาใด ในอัตราใด ที่จะทำให้ชีวิตของสมาชิกยืนอยู่บนลำแข้งของตัวเองได้ การให้บริการธุรกิจนอกจากต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมแล้วการให้บริการต้องเต็มไปด้วยจิตบริการ ความขยัน ความซื่อสัตย์ ที่สำคัญต้องสร้างเสริมให้บุคคลที่ไม่ยึดมั่นในปรัชญาพัฒนาเป็นผู้ดำเนินชีวิตโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลายสหกรณ์จัดชั้นสมาชิกเพื่อจัดบริการธุรกิจตามชั้นที่จัดซึ่งบุคคลผู้ยึดมั่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรมีโอกาสได้ร่วมรับบริการมากกว่าบุคคลผู้ไม่มีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางดำเนินชีวิต เป็นการเปิดโอกาสให้พัฒนาตนเอง และทำให้เห็น ข้อแตกต่างเพื่อจูงใจให้เกิดการพัฒนา

ที่มา: https://www.cad.go.th/ewt_news.php?nid=34659

ขั้นตอนที่ ๕ สรุปผลธุรกิจ

เป็นการรายงานผลการดำเนินธุรกิจเพื่อสรุปประมวลผลการดำเนินงาน ขั้นตอนนี้การจัดการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาใช้เพื่อวัดผลใน ๒ เป้าหมาย คือ 1. วัตถุประสงค์ที่ตัวองค์กรคือสหกรณ์ ผลต่อสมาชิก คือ ความเป็นอยู่ที่เหมาะสมทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชนโดยสมาชิกแต่ละคนพึ่งตนเองได้ ยืนอยู่บนลำแข้งตัวเองได้ สมาชิกมีความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการทำกิจกรรมร่วมกันผลต่อองค์กรสหกรณ์ คือ มีกิจการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องบรรลุผล มีความมั่นคงสามารถให้ความช่วยเหลือดูแลสมาชิกได้ เอื้ออาทรต่อชุมชนได้

ที่มา: <https://www.komchadluek.net/news/329105>